

Pölyttäjästrategia-työryhmän 10. kokouksen muistio

Asettamiskirjeen diaarinumero VN/12462/2020

Aika: 25.8.2021 klo 12.30–15.30

Paikka: etäkokous, Microsoft Teams

Läsnä:

Jäsenet:	Esko Hyvärinen	YM, puheenjohtaja
	Marjukka Mähönen	MMM, varapuheenjohtaja (saapui klo 13.30)
	Päivi Akkanen	Ruokavirasto
	Mika Virtanen	MTK (poistui klo 14.15)
	Kaija Kallio-Mannila	Tukes
	Eeva-Liisa Korpela	SML
	Mikko Kuussaari	SYKE
	Kaisa Junninen	Metsähallitus
	Hannele Kekäläinen	Kainuun ELY-keskus (varajäsen)
	Olli Ojala	YM
	Juho Paukkunen	SLL (varajäsen)
	Pasi Sihvonen	Luomus
	Hanna Skogster	Puutarhaliitto (poistui klo 15.20)
	Tuuli Ylikotila	Kuntaliitto
	Terhi Taulavuori	ProAgria
	Päivi Jylänki	Väylävirasto (varajäsen)
	Tomi Pousi	HML ry
	Terho Hyvönen	Luke (poistui klo 14.00)
Sihteerit:	Janne Heliölä	SYKE (ryhmän 1. sihteeri)
	Sakari Raiskio	Luke (ryhmän 2. sihteeri, varajäsen)
Poissa:	Reima Leinonen	Kainuun ELY-keskus
	Tapani Veistola	SLL
	Susanna Koivujärvi	Väylävirasto

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Esko Hyvärinen avasi kokouksen klo 12.30. Hän toimi kokouksen puheenjohtajana ja Sakari Raiskio sihteerinä. Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Työryhmän kokoonpanon muuttaminen

Hyvärinen esitteli ympäristöministeriön vahvistamat muutokset kokoonpanoon. Luken jäseneksi Sakari Raiskion tilalle on nimitetty Terho Hyvönen. SML:n jäsenenä jatkaa 1.9.2021 alkaen Eeva-Liisa Korpelan sijasta varajäsen Mirkka Aarrekorpi. Työryhmän toiseksi sihteeriksi Sari Himasen tilalle on nimitetty Sakari Raiskio, joka siirtyy myös Luken varajäseneksi.

3. Edellisen kokouksen muistio

Ei kommentteja edellisen kokouksen muistioon, joten se hyväksyttiin muutoksitta.

4. Strategiadokumentin kokonaisuus (eri tekstiluvut ja kirjoitusvastuut)

Janne Heliölä esitteli valmistelussa olevaa luonnosta strategiadokumentin kokonaisuudesta ja sen eri tekstiluvuista sekä kirjoitusvastuista.

Heliölä on luonnostellut dokumentin 1. Johdanto -tekstilukua. Tekstiluvun 2. Lähtökohdat ja tavoitteet pohjatekstiä on tuottanut Sari Himanen.

Tekstiluvun 3. Strategian toimenpiteet -osiota työstetään tämän kokouksen keskustelujen ja Tiimerin kommenttien perusteella.

Keskusteltiin seurantaryhmästä ja sen tärkeydestä. Puheenjohtaja Hyvärinen totesi, että seurantaryhmä on tarpeellinen, mutta työryhmä ei ota kantaa mitkä tahot ovat seurantaryhmässä edustettuina.

Väliarviointia pidetään myös työryhmässä tarpeellisena, etenkin on tunnistettava väliarvion yhteys muiden strategioiden väliarviointeihin. Olli Ojala kertoi EU:n BD-arviointiin liittyvästä väliarviointista, joka toteutetaan v. 2024. CBD:stä on tulossa myös väliarviointi, mutta aikataulut ovat vallitsevasta pandemiatilanteesta johtuen venyneet. Hyvärinen totesi, että väliarviointi kyllä tarvitaan, mutta sen ajoitus päätetään vasta myöhemmin huomioimalla muiden em. strategisten arviointien aikataulut ja tarpeet.

Vaikuttavuuden arvioinnista keskusteltiin kokouksessa paljon. Hyvärinen totesi, ettei strategiassa vielä ole tarve määritellä, miten sen arviointi tullaan toteuttamaan. SOVA-arviointi tehdään työn lopuksi kun tavoitteet ja toimenpiteet ovat riittävän valmiiksi muotoillut. Jotta strategian vaikuttavuutta voidaan myöhemmin perustellusti arvioida, siihen tarvitaan vielä määrällisiä tavoitteita, kuten eri toimenpiteille hehtaaria/kappaletta/jne. Sihteerit Heliölä ja Raiskio koostavat tätä osiota ja selvittävät esimerkiksi Helmi- ja METSO-ohjelmille määriteltyjä pölyttäjiä hyödyttäviä tavoitteita.

Ojala muistutti, että on tarve asettaa isommat päätavoitteet ja miten niihin päästään, mitä keinoja meillä siihen on. Pölyttäjäseuranta on yksi hyvä. Mitä pääindikaattoreita meillä on ja mitä niitä tarkentavia osaindikaattoreita on lisäksi luotava. Hyvärinen totesi, että toimenpiteiden volyymin ja vaikuttavuuden mittaaminen ovat tärkeitä. Mikko Kuussaari kertoi, että päätavoitteiden konkreettinen määrittely on tarpeen, kuten eri pölyttäjärühmien kannan vaihtelut, erilaiset seurannat, pölyttäjille tärkeiden elinympäristöjen kehitys sekä eri toimijoiden pölyttäjien eteen tekemät toimet. Mika Virtanen totesi, että ministeriöstä kannattaisi kysyä ympäristökorvausjärjestelmän tavoitehehtaareista. Heliölä olikin jo pyytänyt ja saanut näistä tietoja, mutta CAP-ohjelman ollessa vasta luonnosvaiheessa näitä tavoitealoja ei voi pitää sitovina. Kuussaari kertoi, että CAP-ohjelman luonnos on ollut

lausuntokierroksella ja siinä on tavoitehehtaarit eri tavoitteille. SYKE ja Luke ovat aiemmin arvioineet ympäristökorvauksen eri toimenpiteiden vaikutuksia mm. pölyttäjien kannalta. Eri toimenpiteet ovat vaikuttavuudeltaan erilaisia. Esimerkiksi talviaikaisen kasvipeitteisyyden tavoiteala on 1,4 milj.ha, mutta sen vaikutus pölyttäjille on vähäinen.

Monimuotoisuuspelloilla on enemmän vaikutusta pölyttäjille, mutta niiden määrät ja tavoitealat ovat alhaisia. Hyvärinen totesi, että MMM:stä tarvitaan tarkempia tietoja, jotta tavoitteet voidaan kirjata. Terho Hyvönen kertoi, että elokuun lopussa valmistuu MMM:n tilaama uuden CAP-ohjelman ennakoarviointi, jota myös Hyvönen on ollut tekemässä. Hän totesi lisäksi, että tavoitealoilla ei sinänsä ole tulevien arviointien kannalta merkitystä, vaan vain eri toimenpiteiden toteutuneilla aloilla.

Ojala ehdotti, että muista pölyttäjien elinympäristöistä, kuten ratojen ja teiden pientareista olisi hyvä keskustella Väyläviraston kanssa. Tuuli Ylikotila mainitsi, että soranottoalueet ja muut maisemointialueet tulee myös ottaa huomioon.

Päivi Jylänki nosti esille sen, että tien- ja radanpidon yhteydessä on syntynyt ”sivutuotteena” pölyttäjille suotuisia ympäristöjä, joita säännöllinen niitto ja puuston poisto on pitänyt avoimina. Näitä tienvarsiniittyjä ei voi suoraan verrata maatalousympäristössä syntyneisiin perinnebiotooppeihin, vaan niiden historia ja hoitokäytännöt ovat erilaiset. Pölyttäjille suotuisia ympäristöjä tukevat toimet tulevat Väyläviraston osalta käytäntöön tien- ja radanpidon ympäristöohjeiden kautta, joista mm. tieympäristön viherhoito-ohjeen päivitys on käynnissä ja radanpidon päivitetty ympäristöohjeet valmistumassa. Lisää tutkimusta tarvitaan siitä, onko pölyttäjille enemmän hyödyksi vai haitaksi se, että väyläympäristöt ovat niitä houkuttelevia. Tieympäristössä on sekä kemiallisia (päästöt) että fysikaalisia häirtätekijöitä (liikkuvat ajoneuvot), erityisesti vilkasliikenteisillä teillä.

Heliölä totesi, että päivitetty luonnos strategialuonnoksessa esitettävistä toimenpiteistä ja muutoksista löytyy Tiimeristä. Siinä on huomioitu myös Susanna Koivujärven kommentit. Hyvärisen mukaan olisi määriteltävä hintalaput eri toimenpiteille, erityisesti lisärahoitustarpeet nykyiseen verrattuna, vaikka se monessa kohtaan voikin olla vaikeaa. Monia tarvittavia toimenpiteitä voi olla mahdollisuus edistää hyvin nykyisenkin rahoituksen puitteissa toimintaa suuntaamalla ja toimintatapoja uudistamalla.

Tarhamehiläisten sijoittaminen suojelualueille viritti runsaasti keskustelua. Valtion suojelualueilla Metsähallituksella on tiukka linja tarhamehiläispesien sijoituskiellolle, mutta yksityisillä suojelualueilla kuntien tai ELY-keskusten käytännöissä voi olla kirjavuutta. Linjausten yhdenmukaisuus tulee jatkossa varmistaa. Hyvärinen lupasi tiedustella esimerkkejä ELY:istä.

Heliölä totesi, että toimenpideohje 1 (taantuneet lajit) osalta saattaisi löytyä määrällisiä hehtaari- tai kappalemäärätietoja helpoiten, esimerkiksi ympäristösopimusten tai Helmi -ennallistamiskohteiden osalta.

Kaisa Junninen kertoi, että Helmissä on kovat tavoitteet, joita voitaisiin hyödyntää tässä strategiassa. Esimerkiksi uuselinympäristökohteita tulisi sen mukaan kunnostaa yhteensä 150 kpl. Kuussaari pohdiskeli, että voitaisiinko uuselinympäristöjen tavoitteita konkretisoida,

kuten esim. voimalinjojen alustojen ja tienvarsien hoito. Hyvärinen totesi, että voimalinjojen vesakot raivataan säännöllisesti mm. Fingridin toimesta, mutta pölyttäjille tärkeiden elinympäristöjen jatkuvan säilymisen näkökulmasta todennäköisesti liian harvoin. Helmi-ohjelman toimet on hyvä pitää esillä myös tämän strategian puitteissa.

Heliölä kertoi Susanna Koivujärven esittäneen, että väylien hoitajilla pitäisi olla tarkemmin tiedossa tärkeiden elinympäristöjen sijainnit, jotta niitä voitaisiin hoitaa. Kartoitustiedon kerääminen on siten merkittävä tietotarve. Päivi Akkanen kannatti tätä ajatusta.

Edelliseen liittyen Ylikotila painotti johtoaukeiden arvokkaiden elinympäristöjen selvittämistä, jotta olisi tiedossa ns. HotSpot -alueet, johon kannattaisi taantuneiden lajien kohdalla keskittyä. Hyvärinen totesi, että tämän lisäksi olisi tärkeää tietää potentiaalisten uusien elinympäristöjen sijainti, joista saataisiin kohtuullisen pienellä vaivalla hyviä elinympäristöjä.

Pasi Sihvonen kertoi, että uhanalaisista lajeista ja niiden elinympäristöistä saa Laji.fi -palvelusta nykyisinkin hyvin tietoa, jota eri ympäristöviranomaiset ja monet yksityiset ympäristöalan toimijat käyttävät hyväkseen.

Marjukka Mähönen kommentoi rahoituksen monipuolisesta hyödyntämisestä, että näitä rahoitusmahdollisuuksia on myös tarpeen luoda. Hän katsoi myös, että Laji.fi on hyvä mainita yhtenä hyödyllisenä työkaluna strategiassa.

Heliölä toi esille Koivujärven kommentteja toimenpideosiosta 2. Aiempi kukkarikas -sana on syytä korvata esim. monilajista mesikasvillisuutta sisältävä -termillä. Eeva-Liisa Korpela kommentoi mesikasvi -termiä, että sitä voisi laventaa koskemaan myös siitepölykasveja ja mm. perhostoukkien ravintokasveja. Monilajinen ravintokasvillisuus voisi olla näille yhteinen kattotermi.

Kaija Kallio-Mannila kysyi, että puhutaanko EU:n BD -strategian käännöksessä torjunta-aineista vai kasvinsuojeluaineista? Näillä termeillä on eroa. Lisäksi hän totesi, että biosidit on hyvä olla huomioituna strategiassa.

Toimenpideosiossa 3. Tarhatut pölyttäjät Hyvärinen toi esille pölytyspalvelu -termin täsmennystarpeen niiltä osin, onko pölytyspalvelu järjestettyä palvelua vai luonnon järjestämää pölytystä. Mehiläispesien alueellinen kattavuus on hyvä mainita, tarvetta vastaavasti pölytystä tarvitsevilla alueilla. Heliölä mainitsi, että on tarpeen katsoa läpi Suomen mehiläishoito-ohjelma 2019-2022, josta SML:ssä Mirkka Aarrekorvella on paras tieto.

Osioon 4. Seuranta ja tutkimus ei ole tullut lisäyksiä aiempaan versioon verrattuna. Akkanen mietti lajirikas -termin korvaamista esimerkiksi runsaslajinen -sanaparilla. Heliölä nosti esille Paukkusen kirjallisen kommentin, että esitetyt pölyttäjäseurannat edellyttävät myös lajiosaajien lisäkoulutusta. Tällä hetkellä Suomessa on vain muutamia erakkomehiläisten tai kukkakärpästen määrittämiseen pystyvää lajiosaajaa. Tämä olisi syytä näkyä seurantaesityksessä. Sihvonen mainitsi DNA-viivakoodin antamat mahdollisuudet lajimäärityksessä tulevaisuuden kehityskulussa, täydentämässä muita tunnistusmenetelmiä.

Hyvärinen totesi, että tästä toimenpide-ehdotus on hyvä kirjata strategiaan. Samalla hän muistutti tarvittavan tutkimuksen edellyttämistä rahasummista, eli on tarpeen miettiä, minkälaisilla summilla erilaisia toimenpiteitä voitaisiin toteuttaa. Ojala kysyi, määritetäänkö eri toimenpiteille vastuutahot, jotka voisivat samalla miettiä, miten toimenpiteitä voidaan mitata? Tämä on tarkoitus tehdä. Heliölä kertoi, että työn alla on taulukkopohja, johon eritellään kunkin toimenpiteen vastuu- ja osallistujatahot sekä eri toimenpiteiden priorisointi.

5. Luonnos strategiassa esitettävistä toimenpiteistä

Osiossa 5. Tiedonvälitys ja yhteistyö Heliölä totesi, että eri toimenpiteiden toteutumista mitattavien indikaattorien määrittäminen tulee olemaan vaikeaa. Ylikotila kertoi, että vieraslajipuolella viestintä on hyvin koordinoitua. Voisiko viestinnän linkittää osaksi seurantaryhmän työtä. Hyvärinen mukaan seurantaryhmän tekemistä ja tehtäviä pitää miettiä myös viestinnän osalta.

Ojala pohti, voisiko Kansalaisten luontosuhde -barometri toimia yhtenä mittarina kansalaisten pölyttäjätietämyksen kehityksestä? Siihen tulisi lisätä jokin kysymys pölyttäjiin liittyen, ellei sitä jo ole. Tämä pitää selvittää.

Heliölä esitti, että strategian toimeenpanoa vauhdittamaan olisi paikallaan käynnistää erillinen koordinaatiohanke, joka pitäisi yhteyttä eri sidosryhmiin ja aktivoisi niitä toimintaan tarjoamalla tiedollista tukea. Hyvärinen pitää tätä kannatettavana ajatuksena.

Keinoja pölyttäjien tukemiseksi eri elinympäristöissä -kohdassa käytiin läpi Tiimerissä esitettyjä kommentteja. Joitakin termejä nostettiin esille ja niiden korvaamisesta toisilla keskusteltiin.

Heliölä esitteli lyhyesti luonnosta Vastuu-, työnjako- ja aikataulu -Excelistä,, jota sihteeristö muokkaa ja sen jälkeen jakaa Tiimeriin tutustuttavaksi ennen seuraavaa kokousta. Jokaisen toivotaan kommentoivan ja täydentävän taulukon omalta osaltaan, ja seuraavassa kokouksessa pyritään sopimaan sen täytöstä työryhmän yhteiset linjaukset.

6. Muut mahdolliset asiat

Muissa asioissa mainittiin, että SYKE on kesän aikana pilotoinut seurantaesityksen mukaista värimaljapyyntiä. Tulokset raportoidaan vielä kuluvan syksyn aikana.

7. Seuraavat kokoukset

Seuraavat kokoukset 9.9., jolloin asioina mm. seurantaesitys ja 27.9., jolloin viimeistellään koko strategiapaketin sisältö. Työryhmän ehdotuksen on määrä valmistua syyskuun loppuun mennessä.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30

